

Kontroll

Csonka Dóra
Deák Katalin
Dér Noémi
Donauer Zoltán
Donáth Anna

Témaválasztás

- A BKV ellenőrök preferenciái, avagy mely potyautasokat engedik el büntetés nélkül, és kiken nem könyörülnek az ellenőrök.
- *„Nyomatékosan szeretném azonban felhívni a figyelmet arra, hogy az utasok emberi méltóságához fűződő jogát sérti, ha BKV Zrt. jegyellenőrzést végző munkatársa az utas magatartását – jogszerűségétől függetlenül –, illetve menetjegyének hiányát kifogásolható hangnemben minősíti, vagy az utasokkal szemben más, őt megalázó módon viselkedik.” /Szabó Máté, 2008/*

Kutatási hipotéziseink

- Hipotézisünk szerint a provokatívabb öltözetű fiatalokat kevésbé engedik el egy-egy megdorgálással, leszállítással az ellenőrök, mint a jól öltözött, „konform” kinézetű társaikat.
- Ellenszenvet válthat ki az ellenőrökből, amennyiben úgy érzik, hogy az ő általuk képviselt rendet is veszélyeztethetik a provokatív megjelenésűek.
- A fiatalokkal szemben valószínűbb az ellenőrök fölényes viselkedése, amiben a pozíciójuk mellett az életkornak is szerepe van.

Védett tulajdonság

Provokatív, lázadó fiatal külső:

(a vizsgált csoport tagjai önszántukból viselik a kulturális szignálokat, nem szociális helyzetük folytán)

- jellegzetes kulturális szignálokkal rendelkezik, amelyek bizonyos szubkultúrákhoz való tartozásra utalnak (együtteses póló, bakancs, piercing, tetoválás, vagy extrém frizura (több tényező együttes hatása))
- Politikai tartalmat sugalló jelvények, szimbólumok nem képezik a kutatásunk tárgyát
- Életkor: megítélés alapján: fiatalok, serdülőkorúaktól a fiatal felnőttekig (15-25 év)
- Nem

Kontroll csoport: „konform” külsejű fiatalok

„Konform” külső:

- Mellőz minden feltűnő, a konvencionális viselettől eltérő jegyet.
- Életkor: megítélés alapján: fiatalok, serdülőkorúaktól a fiatal felnőttekig (15-25 év).

Kísérleti szituáció

- Jegyellenőrzésnél, ugyanazt a mozdulatsort kell eljátszani: táskában kutatás, majd szóról szóra ugyanazzal mentegetőzni, mind két csoport tagjának.
- Panel szöveg: „ ...Egy pillanat...(keresés táskában) Jaj, azt hiszem, hogy a másik táskámban maradt a bérletem, mert nagyon siettem reggel... /szituáció folytatódik, a felkészített tesztelő belátása szerint/ a büntetés elkerülhetetlensége esetén/: (keresés tovább zsebekben) „Á, megtaláltam mégis, itt van!” (felmutatja a bérletét)

Vizsgálat helyszíne

- A budapesti nappali tömegközlekedési járatok közül:
- villamos; busz; metró
- A metrón való tesztelés különbözik a többitől, itt szinte mindig állnak ellenőrök, de a megállók többségénél túl sok és gyorsan hömpölygő embert kell egymás után ellenőrizniük. A tömeg jelenléte a megbüntetés esélyét jelentősen befolyásolja, ezért a tesztelési szituáció során jelenlévő utasok számának maximumát homogenizáljuk.

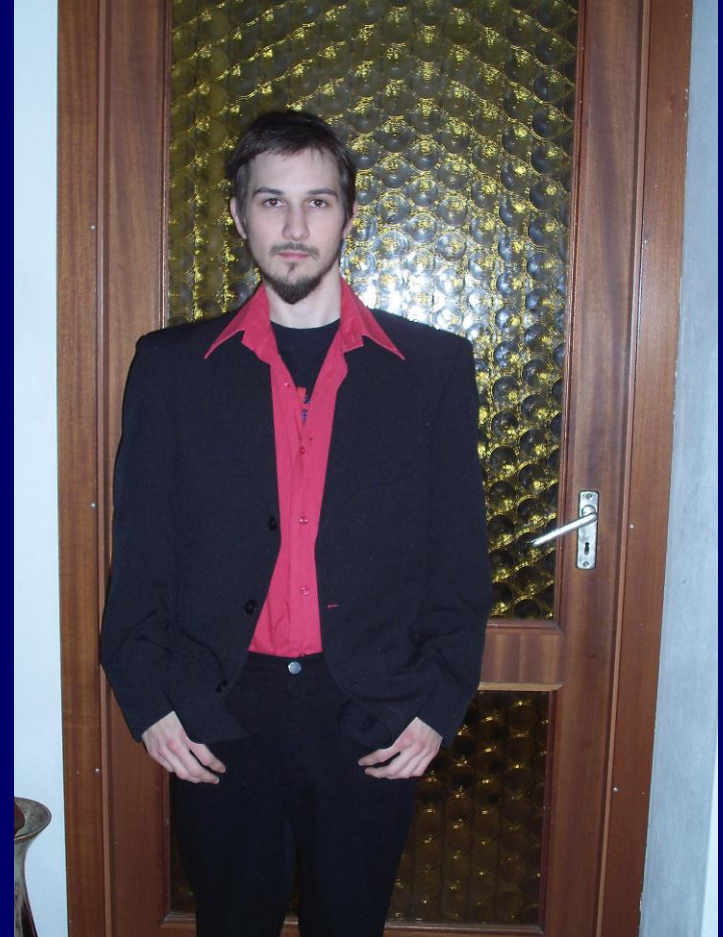
Mintavétel

- A kísérlet időpontjában a fent említett budapesti tömegközlekedési eszközökön dolgozó ellenőrök populációjából egyszerű véletlenmintát veszünk.
- A vizsgálat során összesen 30 sikeres tesztet végzünk, minden kiszemelt közlekedési eszköz típuson.
- A kísérlet az elemzéssel együtt körülbelül két hónapot vesz igénybe.

Előkutató...

- Egy ellenőrrel és egy biztonsági őrrrel interjúztunk
- Előtesztelés provokatív és konform öltözetű bliccelési kísérlet

Homogenizálás, randomizálás

- **Homogenizálás:**
  - A tesztelők életkora
  - Tesztelők testalkata, testi jellemzők
  - Panel szöveg
  - A metró lejártnál az egy ellenőrhöz egyszerre érkező személyek száma (max. 4 fő)
- **Randomizálás:**
  - Tömegközlekedési eszköz
  - Napszak
  - Jelenlévő egyéb utazó személyek száma

Általánosíthatóság

- A BKV ellenőrök viselkedése a fiatal, non konform öltözetű személyekkel szemben az általuk betöltött szerepek miatt számos más területre is általánosítható.
- Az ellenőrök kezében hatalom van (megbüntet / nem; rendőrt hív / nem) és az ellenőrzés szituációjában tekintélyük a pozíciójukból származik. Emellett a tömegközlekedésben a rend fenntartása a feladatuk, a rendet képviselik.
  - Hatósági, hivatalos személyek ellenőrzéseire is kiterjeszhető e kutatás eredményei

Kísérleti elrendezés

1.Provokatív külsejű lány (Tesztelt)

Az első panelszöveg elmondásáig.

1.Provokatív külsejű fiú (Tesztelt)

Az első panelszöveg elmondásáig.

2.Konform, szolid külsejű lány (Kontroll)

Az első panelszöveg elmondásáig.

2.Konform, szolid külsejű fiú (Kontroll)

Az első panelszöveg elmondásáig.

Diszkrimináció

- Ha a tesztelő személyt megbüntetik, ellenben, amikor kontroll szerepben van, akkor nem büntetik meg.
- Probléma: diszkriminációról beszélhetünk-e minden esetben, vagy csak a munkáját végzi az ellenőr? A diszkrimináció gyanúját csak az összehasonlítás alapján tudjuk megállapítani.
- Az egyes esetek összehasonlításából nem következtethetünk a diszkrimináció tényére, kizárólag a teszt csoport és a kontroll csoport összesített eredményeinek összehasonlításával állapítható meg a diszkrimináció ténye.
- A metró bejáratnál: a diszkriminációt annak összevetésével mérjük, hogy a provokatív öltözetű fiatalokat engedték át többször a jegy és bérlet felmutatása nélkül vagy a konform megjelenésűeket.
- A buszon, villamoson és metró kijáratnál történő tesztelésnél a diszkriminációt a büntetés nélküli elengedések esetszámainak összehasonlításából állapítjuk meg a két különböző öltözetű, nemű csoportnál.

Megfigyelő és tesztelő választás

- Akik a tesztelési koordinátorok tréningje során alkalmasnak bizonyulnak a szerep eljátszására.
- Az ideális tesztelő és megfigyelő:
  - képes elfogulatlanul és érzelemmentesen viselkedni a tesztelési szituációkban
  - nem, vagy kevés előítélettel rendelkeznek az ellenőrökkel szemben.

Etikai szempontok

- A kísérlet megtévesztéses jellege: más eredmények születnének, ha a vizsgált személyek tudnának arról, hogy miben is vesznek részt. A tudományos kutatásokról szóló etikai szabályzat megengedi, hogy az ilyen esetekben mellőzzük az informálást, amennyiben a kísérlet nem okoz kárt, illetve nem jelent veszélyt a vizsgált személyre nézve
- Etikailag kérdéses lehet még a kísérlet megfigyelése és rögzítése céljából használt rejtett kamerás felvétel. A kép és hangrögzítés személyiségjogi problémája végett érdemes a felvételeken az ellenőr hangját eltorzítani, arcát kikockázni, ügyelve arra, hogy pl. a kéz gesztusok és az egyéb testbeszéd jól látható maradjon a felvételen.

Köszönjük a figyelmet!

